

۱۴۳۷۲۵۳

محشای

قانون شوراهای حل اختلاف

تألیف:

دکتر یوسف درویشی هویدا

استادیار گروه حقوق و حقوق

دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز

مجمع علمی و فرهنگی مجد

عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	: محتسای قانون شوراهای حل اختلاف / یوسف درویشی هویدا.
مشخصات نشر	: تهران: مجد، ۱۳۹۵.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۷۰۲-۶
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: ایران. قوه قضائیه. شورای حل اختلاف -- قوانین و رویه‌ها
شناسه افزوده	: درویشی هویدا، یوسف، گردآورنده
رده بندی کنگره	: ج ۱۳۹۵ ۱۸۳۹/۱۲۸ KMH
رده بندی دیویی	: ۳۴۷/۵۵۰۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۳۸۳۲۹۴

هرگونه تکرار کامل یا قسمتی از کتاب بدون اجازه پدیدآورنده، یا ناشر خلاف قانون، شرع و اخلاق است.
موارد تخلف را به دفتر مرکزی «مجد» گزارش فرمایید.

محتسای قانون شوراهای حل اختلاف

تألیف: دکتر یوسف درویشی هویدا

انتشارات مجد

چاپ اول: ۱۳۹۵ تعداد: ۵۰۰ نسخه

حق چاپ محفوظ منحصراً «مجد» است.

دفتر مجید

تهران، میدان انقلاب، تقاطع خیابان وحید نظاری و ۱۲ فروردین پلاک ۱۰۸

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۴۹۵۰۳۵ - ۶۶۴۹۵۰۳۶ - ۶۶۴۹۵۰۳۷

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۷۰۲-۶

SBN: 978-600-193-702-6

شعبه فروردین: خیابان ۱۲ فروردین، مقابل تعزیرات، پلاک ۱۰۸، طبقه هم: تلفن: ۶۶۴۹۰۹۹۸

شعبه اردیبهشت: خیابان اردیبهشت (منیری جاوید)، تقاطع شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۷، تلفن: ۶۶۴۸۶۸۷۴

www.majdlaw.ir

E-mail: majdlaw92@gmail.com

سیستم اشتراک پذیری «مجد»:

ارسال پیامک حاوی نام و نام خانوادگی و شغل (در صورت تمایل) به شماره ۰۲۱۶۶۴۹۰۹۹۸
فصلنامه حقوقی مجد با ارائه مقالات اساتید مبرز حقوق کشور بطور منظم منتشر می‌شود.

فهرست مطالب

ماده ۱ (تشکیل شورا).....	۱۳
ماده ۲ (تشکیل شورا در شهرها و روستاها و امکان تشکیل شوراهای تخصصی).....	۱۹
ماده ۳ (فعالیت اعضا و مسؤول دفتر شورا در شورای حل اختلاف).....	۲۲
ماده ۴ (انتخاب قاضی شورا از میان قضات شاغل یا بازنشسته).....	۲۴
ماده ۵ (صدور حکم انتصاب قاضی و اعضای شورا).....	۲۸
ماده ۶ (شرایط عضویت اعضای شورا).....	۲۹
ماده ۷ (منویتهای عضویت در شورا).....	۳۳
ماده ۸ (صلاحیت شوراها جهت صلح و سازش).....	۳۴
ماده ۹ (موارد صلاحیت ذی شوراها در شورای حل اختلاف).....	۳۹
ماده ۱۰ (دعای و سایر غیر قابل طرح در شورای حل اختلاف).....	۱۲۳
ماده ۱۱ (ارجاع دعای مدنی و جرائم قابل گذشت از طرف مراجع قضایی به شورای حل اختلاف جهت سازش).....	۱۳۵
ماده ۱۲ (اقدامات شورا برای حفظ اوال اشخاص محجور و غایب مفقودالاثر و متوفای بلاوارث و اموال مجهول المالک).....	۱۴۳
ماده ۱۳ (نحوه حل اختلاف در صلاحیت محلی شوراها).....	۱۴۴
ماده ۱۴ (نحوه حل اختلاف در صلاحیت شوراها ۱- مراجع غیردادگستری).....	۱۵۷
ماده ۱۵ (عدم امکان بروز اختلاف بین شوراها و مراجع قضایی).....	۱۵۹
ماده ۱۶ (آغاز رسیدگی در شورا با درخواست کتبی یا شفاهی).....	۱۶۳
ماده ۱۷ (مواردی که باید در درخواست رسیدگی شورا قید شوند).....	۱۶۵
ماده ۱۸ (رعایت اصول و قواعد قوانین آیین دادرسی مدنی و کیفری در شوراهای حل اختلاف).....	۱۷۲
ماده ۱۹ (عدم رعایت تشریفات آیین دادرسی مدنی در شوراها).....	۱۷۴
ماده ۲۰ (امکان طرح دعوا از طریق وکیل دادگستری در شورا).....	۱۸۱
ماده ۲۱ (رسیدگی به دعای طاری یا مرتبط در مرجع قضایی).....	۱۸۶
ماده ۲۲ (امکان انجام تحقیق محلی، معاینه محل و تأمین دلیل توسط اعضای شورا).....	۱۸۸
ماده ۲۳ (هزینه رسیدگی در شوراهای حل اختلاف و موارد هزینه کرد درآمدهای شورا).....	۱۹۲
ماده ۲۴ (نحوه اقدام شورا در صورت حصول یا عدم حصول سازش).....	۲۰۲
ماده ۲۵ (معیارهای غیابی بودن رأی شورا).....	۲۰۹
ماده ۲۶ (رسیدگی به واخواهی محکوم علیه حکم غیابی شورا مطابق قانون آیین دادرسی مدنی).....	۲۱۲

- ماده ۲۷ (قابل تجدیدنظر بودن آرای شورا و نحوه اقدام مرجع تجدیدنظر) ۲۲۰
- ماده ۲۸ (تصحیح رأی شورا) ۲۳۴
- ماده ۲۹ (نحوه اجرای آراء و گزارش‌های اصلاحی شورا) ۲۳۶
- ماده ۳۰ (امکان حبس محکوم علیه مستکف از پرداخت محکوم به در شورا) ۲۶۳
- ماده ۳۱ (افتخاری بودن عضویت در شورا و پرداخت پاداش به اعضاء و کارکنان شورا) ۲۶۴
- ماده ۳۲ (جایگزینی عضو علی‌البدل به جای عضو اصلی) ۲۶۵
- ماده ۳۳ (رسیدگی به تخلفات اعضاء یا کارکنان شورا) ۲۶۸
- ماده ۳۴ (ترکیب هیأت رسیدگی کننده به تخلفات اعضاء شورا) ۲۶۹
- ماده ۳۵ (موارد تخلف اعضاء و کارکنان شورا) ۲۷۰
- ماده ۳۶ (مجازات‌های انتظامی اعضاء و کارکنان شورا) ۲۷۲
- ماده ۳۷ (تجدیدنظر از آرای هیأت بدوی و ترکیب هیأت تجدیدنظر) ۲۷۳
- ماده ۳۸ (تعقب و تعقیب اعتراضات شورا به استناد ماده ۵۸۸ قانون مجازات اسلامی) ۲۷۴
- ماده ۳۹ (تعقیب نظامی اعضاء شورا) ۲۷۵
- ماده ۴۰ (انصراف از عضویت شورا در آزمون‌های استخدامی و سهمیه استخدامی اعضاء و کارکنان شورا در آزمون‌های استخدام اداری دادگستری) ۲۷۷
- ماده ۴۱ (رسیدگی به پرونده‌های سابقه مطاق با قانون جدید) ۲۷۸
- ماده ۴۲ (امکان داوری شورا مطابق مقررات قانون آیین دادرسی مدنی) ۲۷۹
- ماده ۴۳ (لزوم همکاری دستگاه‌های دولتی با شورای حل اختلاف) ۲۸۷
- ماده ۴۴ (امکان تأمین قضات شورا از میان کانونیان قضایی) ۲۸۸
- ماده ۴۵ (پیش‌بینی بودجه شوراها براساس بودجه پیشنهادی و قضاوتیه در قالب ردیف مستقل و لزوم تأمین امکانات اداری و تجهیزات مورد نیاز شورا) ۲۸۹
- ماده ۴۶ (تصویب آیین نامه اجرایی قانون ظرف سه ماه از تاریخ تصویب آن) ۲۹۰

مقدمه

در حال حاضر، نزدیک به ۱۵ سال است که شوراهای حل اختلاف وارد نظام قضایی ما گردیده‌اند. جدا در فروردین ماه ۱۳۷۹، به موجب ماده ۱۸۹ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و «به منظور کاهش مراجعات مردم به محاکم قضایی، در راستای توسعه مشارکت‌های مردمی»^۱ تشکیل شوراهای حل اختلاف پیش‌بینی گردید. با توجه به این که تنها یک ماده از قانون به تأسیس شوراهای اختصاص یافته بود نحوه فعالیت و اقدام شوراهای حل اختلاف به طور کامل تابع آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۸۹ بود که در سال ۱۳۸۱ به تصویب رسید و این ترتیب شوراهای حل اختلاف به تدریج فعالیت خود را از این سال آغاز نمودند.

ماده ۱۳۴ قانون برنامه چهارم توسعه، که برای دوره زمانی ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۸ به تصویب رسید با تفهیم ماده ۱۸۹ قانون برنامه سوم، ادامه فعالیت شوراهای حل اختلاف را مورد تأیید قرار داد و در ۸ تیرماه ۱۳۸۴ هیأت وزیران، آیین‌نامه موضوع ماده ۱۸۹ را مورد تصویب قرار داد و بدینسان تا سال ۱۳۸۷ فعالیت شوراهای حل اختلاف تابع آیین‌نامه در دست اجرا قرار داشت.^۲

در تاریخ ۱۳۸۷/۴/۱۸ قانون شوراهای حل اختلاف، به صورت آیین‌نامه‌ای در ۵۱ ماده به تصویب رسید و آیین‌نامه اجرایی قانون نیز در تاریخ ۱۳۸۸/۱/۱۶ در ۵۲ ماده، پیشنهاد وزیر دادگستری به تصویب رئیس قوه قضاییه رسید و با گذشت بیش از دو سال، برنامه در دست اجرا، آزمایشی قانون، اجرای قانون یاد شده تا تصویب و لازم‌الاجرا شدن قانون جدید ادامه یافت.

قانون جدید شوراهای حل اختلاف که بدون هیچ تقسیم‌بندی، همه‌ی ۶ ماده را تحت عنوان کلی «قانون شوراهای حل اختلاف» قرار داده است در تاریخ ۱۳۹۴/۸/۱۰ تصویب و اجرای آن از تاریخ ۱۳۹۴/۱۱/۲۳ آغاز گردیده است. قانون جدید نسبت به قانون قبلی در بردارنده تغییرات عمده‌ای است که از جمله این تغییرات می‌توان به تغییر در صلاحیت شوراهای حل اختلاف و افزایش صلاحیت شورا از پنجاه میلیون ریال به دویست میلیون ریال در دعاوی راجع به اموال

۱. بخشی از ماده ۱۸۹ قانون برنامه سوم توسعه.

۲. «آیین‌نامه موضوع ماده (۱۸۹) تفهیمی قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، موضوع ماده (۱۳۴) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران» مصوب ۸ تیر ۱۳۸۴ هیأت وزیران.

منقول، تصریح به صلاحیت شوراهای حل اختلاف در مورد دعاوی مربوط به جهیزیه، نفقه و مهریه تا مبلغ دویست میلیون ریال، قرار دادن دعاوی راجع به تعدیل اجاره‌بها در صلاحیت شورای حل اختلاف، محدود ساختن صلاحیت شوراهای حل اختلاف در امور کیفری به جرائمی که مجازات آن‌ها صرفاً جزای نقدی درجه هشت می‌باشد، اختصاص شوراهای حل اختلاف روستا به صلح و سازش و سلب صلاحیت صدور رأی از این شوراهای حل اختلاف، تغییر در هزینه رسیدگی در شوراهای حل اختلاف در خصوص تخلفات اعضای شورا و نحوه رسیدگی به تخلفات اعضا و امکان استفاده از قضات بازنشسته به عنوان قاضی شورا اشاره نمود.

همانند قانون قبلی، قانون جدید نیز دارای موارد نقص و ابهام متعددی است که می‌تواند موجب تشتت رویه قضایی و تفاوت نحوه رسیدگی و صدور آراء در شوراهای حل اختلاف گردد. در مجموع پیش رو، تلاش گردیده است که مواد قانون جدید تا حد ممکن به زبان ساده و قابل فهم تشریح گردد و رویه عملی موجود در شوراهای حل اختلاف مورد بررسی قرار گیرد. ویژگی‌های اصلی این کتاب عبارت است از:

۱- به منظور مقابله با قانون جدید با مقررات سابق، بعد از هر ماده مقررات پیشین حاکم بر شوراهای حل اختلاف شامل قانون شوراهای حل اختلاف مصوب ۱۳۸۷ و نیز آیین‌نامه موضوع ماده ۱۸۹ قانون برنامه سوم توسعه بیان گردیده است.

۲- نظریه‌های مشورتی اداره حقوقی در قضایه که مرتبط با ماده بوده و در فهم مواد قانون مؤثر می‌باشد ذیل توضیحات مربوط به هر ماده آورده شده است.

۳- مطالعه کامل توضیحات ذیل مواد کمیسیون تخصصی از تشریح و ساده سازی ماده، نظریات مشورتی اداره حقوقی قوه قضائیه و بیان رویه قضایی موجود است می‌تواند خواننده را با مواد قانون و رویه قضایی و نیز نحوه اقدام شورا آشنا سازد.

۴- قوانین و نیز آیین‌نامه‌هایی که با مواد قانون مورد بحث مرتبط می‌باشند ذیل مواد مربوط درج گردیده است.

۵- در توضیحات ذیل مواد قانون مورد بحث، سعی گردیده است که در متن بررسی و تشریح مواد، رویه عملی موجود بیان گردد. سابقه فعالیت ده ساله مؤلف در شورای حل اختلاف به عنوان قاضی شورا و بازرس شوراهای حل اختلاف به وی این امکان را داده است که از نزدیک و به طور عملی نحوه اجرای قانون و رویه قضایی موجود در شوراهای حل اختلاف را مورد بررسی قرار دهد.

۶- در این کتاب سعی بر تشریح مواد قانون جدید به زبان ساده بوده است و مؤلف کوشیده است با توجه به قانون جدید، نحوه اقدام شوراهای حل اختلاف را در عمل بیان کند. نقد ساختاری شوراهای حل اختلاف و بیان مشکلات شوراهای حل اختلاف و اعلام نظر در خصوص لزوم ادامه فعالیت شوراهای حل اختلاف یا لزوم حذف شوراهای حل اختلاف از نظام قضایی ما، به فرصتی دیگر واگذار گردیده است.

۷- غیر از دانشجویان حقوق، این کتاب به ویژه می‌تواند برای قضات شورا، اعضا و کارکنان شورا، وکلا و کلیه اشخاصی که در عمل با شوراهای حل اختلاف ارتباط دارند سودمند باشد.

انشاء... در آینده‌ای نزدیک مجموعه‌ای در خصوص نحوه‌ی رسیدگی و اتخاذ تصمیم در شوراهای حل اختلاف تقدیم خواهد شد.

در پایان ضمن تشکر از مدیر محترم انتشارات مجد جناب آقای دکتر سیدعباس حسینی نیک که زمینه انتشار این اثر را فراهم آوردند از کلیه‌ی دوستان و صاحب نظران گرامی درخواست می‌گردد که دیدگاه‌ها و نظرهای خود را به نویسنده منتقل سازند تا انشاء... در چاپ‌های بعدی مورد استفاده قرار گیرد.

یوسف درویشی هویدا- تیر ماه ۱۳۹۵

www.ketab.ir